

300. OBLJETNICA SMRTI JURJA KRIZANICA (1683—1983)

Godine 1983. ispunilo se 300 godina od smrti velikoga hrvatskog znanstvenika, mislioca i vizionara Jurja Krizanića, pa je tu obljetnicu obilježila Jugoslavenska akademija znanstvenim i kulturnim manifestacijama koje će se ovdje ukratko prikazati.

Juraj Krizanić — Georgius Crisanius Croata Obarchiensis — rodio se 1618. g. u mjestu Obrhu kod Ozlja. Gimnaziju je pohađao u Ljubljani a studij filozofije u Grazu. Teologiju je studirao na sveučilištu u Bolonji gdje je postigao doktorat i gdje se oduševio knjigom A. Possevina »Moscovia«. Vođen idejom da pođe kasnije u Rusiju, odlazi 1640. g. u Rim gdje ulazi kao pitomac Kongregacije »De propaganda fide« u grčki zavod sv. Atanazija. Tu se posvetio proučavanju grčkog jezika i istočnog bogoslovlja, te je postavši svećenik izradio detaljan program svoga budućeg djelovanja (tzv. intentio moscovitica) koji je 1641. g. podnio pretpostavljenima.

1642. godine vraća se u domovinu kao zagrebački kanonik, boravi neko vrijeme u Zagrebu, bude zatim imenovan najprije župnikom u Nedelišću kraj Čakovca a kasnije u Varaždinu. Kroz čitavo to vrijeme četverogodišnjega pastoralnog službovanja očekuje poziv iz Rima za odlazak u Rusiju. Ostvaruje se to 1647. godine. Nakon kratkog boravka u Beču, Krakovu, Varšavi i Smolensku odlazi Krizanić s poljskim poslanstvom prvi put u Moskvu. Tom prilikom podnio je caru Alekseju Mihailoviču svoje prijedloge o ispravljanju rusko-slavenškog jezika. Vrativši se iz Moskve, uputio se 1651. godine u Carigrad u okviru carske diplomatske misije. Nakon toga slijedi njegov — osam godina dug — boravak u Rimu, gdje vrši razne službe, uključen u najpoznatije rimske znanstvene krugove toga vremena. Tu objavljuje svoja glazbena djela i priprema sumu konverzija, tj. kritičko izdavanje i poštivanje grčkog-pravoslavnih teoloških pisaca (Bibliotheca Schismaticorum universa).

U težnji za ostvarenjem svoje »moskovske nakane«, tj. da na ruskom dvoru djeluje u duhu prosvjetiteljstva, Krizanić odlazi 1659. g. po drugi put u Rusiju. U Moskvi nudi caru svoje usluge: spreman je da radi kao historiograf, bibliotekar, prevodilac, predlaže izdavanje gramatike, pravopisa i leksikona. Povjeren mu je tada rad na gramatici i leksikonu. Prognan carskim ukazom 1661. g., iz dosad nepoznatog razloga, u Sibir, proveo je u Tobolsku, metropoli Sibira, punih 15 godina. U teškim uvjetima izgnanstva neumorno nastavlja rad pišući brojna svoja djela. Pomikovan od novog cara Fedora Aleksejeviča 1676. g., Krizanić se vratio u Moskvu, i premda mu je bila ponuđena služba, on ubrzo napušta Rusiju. Odlazi u Vilno, u Litvi, tada izvanredno značajni kulturni centar sjeverne Evrope, a tu stupa u dominikanski

red. Dugo vremena bio je spriječen da ode u Rim, gdje je želio objaviti svoja djela, plod svih svojih životnih nastojanja i napora. Krenuo je na taj put konačno 1683. g. priključivši se vojsci poljskog kralja Jana Sobjeskog koja je pošla u pomoć Beču opsjednutom od Turaka. Poginuo je na Kahlenbergu u velikoj bici za oslobođenje Beča od turske opsade 12. rujna 1683. godine.

Izuzetni erudit 17. stoljeća, uključen u napredne europske misaone tokove, Križanić je napisao — većim dijelom za svog boravka u Sibiru — brojna politološka, filološka, ekonomska, povijesna, teološko-crkvena, muzičkoteoretska i književna djela, koja se mogu ubrojiti u najviše misaone domete vremena u kojem je živio. To su:

- *Cantira illyrica* (Illyria-Napis pohvalni), — *Assenta musicalia*,
- *Bibliotheca Schismaticorum universa*, — *Nova inventa musica*,
- Putno opisanje ot Lewowa do Moskvi, — Objasnenje wivodno o pismě slověnskom, — Razgowori ob wladateljstvu (Politika),
- Grammatično izkazanie ob ruskom jeziku, — *De providentia Dei et De causis victoriarum et cladum*, Ob Božiem smotreniu, — Ob svetom křešćenju, — Tolkovanie istoričeskih proročestv, — Obličente na čelovečskuju čelobitnu, — Smertni razred, — Historija Rusije, — *Historia de Sibiria* i druga.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti odlučila je još 1978. godine da značajnu obljetnicu smrti Jurja Križanića obilježi izdavanjem njegovih sabranih djela i održavanjem međunarodnoga znanstvenog skupa koji bi bio posvećen životu i djelu ovoga velikog znanstvenika. U tu svrhu formirani su: »Odbor za obilježavanje 300. obljetnice smrti Jurja Križanića« (predsjednik akademik Jakov Sirotković, članovi Josip Andrejs, Rafo Bogišić, Rudolf Filipović, Marin Franičević, Ivan Golub, Josip Hamm, Milan Moguš, Andre Mohorovičić, Vladimir Stipetić, Ivo Supčić, Dragovan Sepić, Predrag Vranicki, tajnici Miroslav Kurelac i Josip Vončina) i »Urednički odbor za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića« (predsjednik akademik Vladimir Stipetić, članovi Marin Franičević, Ivan Golub, Josip Hamm, Ivo Supčić i Miroslav Kurelac — tajnik). Radi razvijanja što uspješnije znanstvene suradnje i pribavljanja cjelovite dokumentacije, naročito mikrofilmova Križanićevih rukopisa, Jugoslavenska akademija uspostavila je uspješnu znanstvenu suradnju s Akademijom znanosti SSSR-a i njenim Institutom za slavistiku i balkanistiku u Moskvi i s drugim znanstvenim institucijama u zemlji i svijetu koje čuvaju izvornu građu o Jurju Križaniću. Godine 1980. Akademija znanosti SSSR-a uručila je veći dio mikrofilmova Križanićevih rukopisa Jugoslavenskoj akademiji.

Posebna je svrha ovog prikaza da izvijesti o međunarodnom znanstvenom skupu posvećenom Jurju Križaniću, koji je održan 1983. g. (uključiv i ostale prigodne znanstvene i kulturne manifestacije), i da prikaže rezultate radova na objavljivanju i pripremi izdanja sabranih djela Jurja Križanića.

I. Znanstveni skup u povodu 300. obljetnice smrti Jurja Križanića

U povodu 300. obljetnice smrti Jurja Križanića pod Bečom 1683. god. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti organizirala je 1—4. rujna 1983. god. međunarodni znanstveni skup o njegovu životu i djelu.

Ovaj znanstveni skup, koji je pripremao nekoliko godina posebni organizacijski odbor (na čelu s akademikom Andrijom Mohorovičićem), okupio je mnoge prominentne znanstvenike »križaničologe« iz zemlje i inozemstva (Austrija, Čehoslovačka, Grčka, Italija, Mađarska, Njemačka, Poljska, Velika Britanija, SAD i SSSR).

a) Znanstveni skup

Znanstveni skup otvorio je predsjednik Jugoslavenske akademije Jalkov Sirotković, predsjednik Odbora za obilježavanje 300. obljetnice smrti Jurja Križanića, koji je pozdravio prisutne sudionike i goste okupljene u atriju palače Jugoslavenske akademije, dajući osnovne značajke Križanićeva lika i svrhu skupa.

Uvodno predavanje pod naslovom »Pojava Jurja Križanića u kontekstu evropskih kulturnih zbivanja« održao je akademik Andrija Mohorovičić, potpredsjednik JAZU i predsjednik Organizacijskog odbora znanstvenog skupa. Slijedila su zatim izlaganja koja su održali akademik Vladimir Stipetić: »Korijeni društveno-ekonomskih pogleda Jurja Križanića« i akademik Josip Haman: »Juraj Križanić u slavistici danas«.

Rad znanstvenog skupa odvijao se tri dana (prije i poslije podne) u pet tematski raspoređenih »skupova«. Održana su ukupno 62 referata i nekoliko priopćenja kojima su obuhvaćena različita područja Križanićeva interesa i djelovanja, te prikazani vrijeme i prilike u kojima je živio i djelovao (povijest, ekonomika, filologija, politologija, teologija, književnost, muzikologija i dr.).

Na prvoj radnoj sjednici (1. rujna poslije podne) Ivan Golub (Zagreb) iznio je uz svoj referat »Križanićeva koncepcija povijesti« posebno priopćenje s novim arhivskim podacima o smrti Jurja Križanića. Komemorirao je također smrt poznatoga sovjetskog križaničologa A. L. Goljdburga (koji je preminuo u proljeće 1982.), istaknuvši njegove velike zasluge za suvremeno poznavanje Križanićeva života i djela.

Rafo Bogičić (Zagreb) govorio je zatim o »Jurju Križaniću u kontekstu hrvatske kulture 17. stoljeća«, a Dalibor Brozović (Zadar) o »Jurju Križaniću kao jednom od pionira interlingvistike«. Marija Igorevna Avtokratova iz Moskve, direktorica »Centralnog državnog arhiva starih spisa«, iznijela je mnogo dragocjenih podataka o djelima Jurja Križanića u fondovima CGADA, tj. arhiva kojemu je ona na čelu. Nakon toga pročitan je referat Lava Nikitiča Puškarjeva (Moskva) u kojem je iscrpno prikazan život »Jurja Križanića u Tobolsku 1661—1676. g.«, Thomas Eekman (Los Angeles) iznio je rezultate svojih istraživanja o »Križaniću kao leksikografu«, a Michael Heaney (Oxford) o tome »Koliko je jezika poznavao Križanić«. Leszek Moszyński (Gdańsk, Poljska) posvetio je svoje predavanje »Funkciji polonizama u ruskoj gramatici J. Križanića iz 1666. g. — najstarijoj kontrastivno-normativnoj slavenskoj gramatici«.

Drugog dana znanstvenog skupa, u petak 2. rujna, prvo predavanje održao je Josip Badalić (Zagreb) pod naslovom »Turska opsada Beča 1683. i Juraj Križanić«. Várkonyi Agnes (Budimpešta) prikazala je u svom referatu međunarodnu antitursku koaliciju u doba Križanića i Zrinskog.« John M. Letiche (Berkeley, SAD) i Basil Dmytrishyn (Portland, SAD) govorili su zatim o »Ekonomskim idejama 'Politike' Jurja Križanića«, dok je Samuel H. Baron (Chapel Hill, SAD) referirao o »Križaniću kao merkantilistu«. Lazar Pejić (Beograd)

podnio je referat pod naslovom »Križanićev odnos prema problemima ruskog društva u XVII veku, reformama Petra Velikoga i radu I. T. Posoškova«, Obren Blagojević (Beograd) referat »Križanićeva ekonomska misao u djelu Mihaila Vujića«, a Miroslav Francić (Krakow, Poljska) referat »Juraj Križanić — ideolog apsolutizma«.

Joseph Božičević (Fredericksburg, SAD) govorio je o »Križanićevoj viziji kulturne, ekonomske i političke uzajamnosti među Slavenima«, Sophia Senyk (Rim) o »Jurju Križaniću i Ukrajini«, Miroslav Kurelac (Zagreb) o »Nacionalnoj terminologiji Jurja Križanića i sporu oko Zbora sv. Jeronima u Rimu«, dok je Ljilja Lučanović (Beč) prikazao »Hrvatski zavod (Collegium Croaticum) u Beču (1627—1783)« u kojem je Križanić znao boraviti. Na ovom skupu održao je predavanje i Josip Bratulić (Zagreb) pod naslovom »Jagićev Križanić«.

Treće zasjedanje znanstvenog skupa (održano 2. rujna poslije podne) obuhvatalo je filološke i književno-historijske teme. Stjepan Babić (Zagreb) govorio je o »Ivorbri riječi u Križanićevoj Gramatici«, Miroslav Kravar (Zadar) »O anti-barbarusu Križanićeve Gramatike«, Danuta Moszyńska (Gdańsk, Poljska) o »Vjerodostojnost poljskog egzemplifikacijskog materijala u ruskoj gramatici Jurja Križanića iz 1666. g.«, a Milan Mogaš »Hrvatska gramatika u Križanićevoj Gramatici«.

Asim Peco (Beograd) održao je referat pod naslovom »Juraj Križanić kao dijalektolog«, Josip Vondra (Zagreb) »Juraj Križanić i jezik uzajmskog kruga«, a Stjepko Težak (Zagreb) »Hrvatske riječi u Križanićevim tekstovima i današnji ribnički govor«.

Inesa E. Možaeva (Moskva) referirala je o »Lingvističkim radovima Jurja Križanića u ocjeni ruskih znanstvenika«, a Venceslava Bechyňova (Prag) o »Informacijama J. Dobrovskog i P. J. Šafaříka o Križanićevoj Gramatici«.

Nikola Prčić (Tallahassee, SAD) podnio je referat pod naslovom »Juraj Križanić, barokni humanist« osvrćući se na gornjohrvatsku baroknu književnost Križanićeva vremena, dok je Jan Krajcar (Rim) govorio o »Jurju Križaniću i Bobušlavu Balbinu« uključivši u to prikaz nekih utjecaja (Zagreb, Graz, Bolonja, Rim) iz doba Križanićeve formacije na njegove ideale.

Branko Đukić (Beograd) dao je prikaz »Juraj Križanić u savremenim jugoslovenskim i inostranim enciklopedijama«.

Treći dan znanstvenog skupa (3. rujna) referati su obuhvatili problematiku Križanićeva odnosa prema raznim sredinama i njihov utjecaj na njega, zatim teološke, muzikološke i druge teme koje su vezane uz njegov široki interes i djelatnost.

Monica Patridge (Nottingham, Velika Britanija) održala je referat »Križanić i Engleska«, Sergio Bonazza (Napulj) »Talijanski govor ili kultura kod Križanića«, Zacharias Tsirpanlis (Ioannina, Grčka) »Juraj Križanić i Grci«, Geert van Dartel (Ewos, Nizozemska) »Nicolaas Witsen i Juraj Križanić«.

Žarko Dadić (Zagreb) govorio je o »Križanićevoj klasifikaciji znanosti i prirodnoznanstvenoj terminologiji«, a Mirko Manković (Zagreb) održao je referat pod naslovom »Doprinos Jurja Križanića i njegovih suvremenika geografskom poznavanju ilirskih zemalja«.

Križaniću odnosu prema Križaniću posvetili su svoje referate Ivo Banac (New Haven, SAD) »Juraj Križanić u djelima Miroslava Krlež« i Ralph Bogert (Cambridge, SAD) »Križanićev utjecaj na književnu estetiku Miroslava Krlež«.

Teološke i ekleziološke teme obradili su: Paul Bushkovitch (New Haven, SAD) »Juraj Križanić i rusko starovjerstvo«, Aldo Starić (Zagreb) »Križanićev spis 'Ob svetom křešćenju'«, Tonči Trstenjak (Rim) »Aleksandar Komulović kao mogućí uzor Jurja Križanića na području politike i orlovenog jedinstva«, Mijo Korade (Rim) »Križanićeva školovanje kod isusovaca u Grazu«, Stjepan Krasić (Rim) »Stjepan Gradić prema Rusiji Križanićeva doba«.

Križanićev muzikološki interes i djelatnost bili su predmet referatá: Marijan Steiner (Rim) »Nova inventa musica Jurja Križanića«, Patrizio Barbieri (Rim) »Križanić, Caramuel i P. F. Valentini o podjeli glazbene oktave«, Danica Petrović (Beograd) »Juraj Križanić i pravoslavno cirkveno pevanje«, Izak Špralja (Zagreb) »Asserta Musicalia i Tabulae novae«.

Teme iz književnosti obradili su ovi referenti: Alojz Jemšrih (Zagreb) »Utjecaj sveučilišta u Grazu na razvoj kajkavske književnosti u kontekstu Križanićeva vremena«, Tvrtko Čubelić (Zagreb) »Udio Jurja Križanića u evropskim koncepcijama o narodnoj književnosti«, Josip Kekez (Zagreb) »Pregršt Križanićevih usmeno-književnih posuđenica«.

Na znanstvenom skupu podneseni su još i ovi referati i priopćenja: B. N. Florja (Moskva) »Juraj Križanić o vanjskoj politici ruske države«, V. A. Aleksandrov (Moskva) »Juraj Križanić o Sibiru«, L. V. Tjagunjenko (Moskva) »Ekonomski pogledi Jurja Križanića«, M. Calarietti (Rim) »Prilozi biografiji J. Križanića i njegov lik na grandioznoj slici Jana Matejke«. Posebno priopćenje, dopune održanim referatima i prilog diskusiji dao je na ovom znanstvenom skupu Vladimir V. Zelenjin (Moskva).

U subotu 3. rujna, poslije diskusije o referatima na kraju znanstvenog skupa, završnu riječ održao je akademik Andrija Mohorovičić. Konstatirao je da je za održani znanstveni skup karakteristično i značajno što su podneseni referati obuhvatili cjelokupan sadržajem bogat i raznolik životni opus Jurja Križanića i podvrgli ga pomnož analizi: pristup Križanićevu djelu bio je izrazio znanstveno-kritički a izneseni su i mnogi novi znanstveni rezultati postignuti u prvom redu na temelju proučavanja izvorne građe, posebno Križanićevih rukopisa, dosad rijetko i teško dostupnih.

U ime Odbora za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića govorio je predsjednik tog odbora akademik Vladimir Štrepčić.

Zaključeno je da se što prije (a najkasnije do 31. XII. 1983) saberu održani referati, koji će biti objavljeni u zborniku znanstvenog skupa. Njihovo objavljivanje predviđa se u okviru serije »Radovi o životu i djelu Jurja Križanića« u više tematski raspoređenih svezaka.

b) Izložba

U vrijeme održavanja znanstvenog skupa upriličena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci prigodna izložba »Život i djelo Jurja Križanića«. Izložba je bila priređena sa svrhom da prikaže i osvijetli knjigama i povijesnim dokumentima lik Jurja Križanića u kontekstu kulturno-historijskih zbivanja 17. stoljeća u Evropi i posebice u Hrvatskoj. Izložba je obuhvatila ove teme: I. Evropa 17. stoljeća, II. Hrvatska Križanićeva vremena, III. Juraj Križanić: a) život, b) djela, IV. Radovi o Jurju Križaniću.

Iz bogatog fundusa Nacionalne i sveučilišne biblioteke i Metropolitane bila su izložena u prvom redu djela koja su pripadala onovremenim knjižnicama i arhivima u Hrvatskoj (biblioteka obitelji Zrinski, Drašković i dr.).

Izložena su djela kojima se Križanić koristio ili su predstavljala uzračje u kojem je Križanić živio i stvarao. Sudionici skupa imali su prilike vidjeti nekoliko stotina izložaka rijetkih i vrijednih djela iz područja teologije, filozofije, historije, ekonomike, politike, književnosti, geografije, prirodnih znanosti i vojništva. Nadalje, tu su bili izloženi spisi, pisma i drugi rukopisi iz fondova Arhiva Hrvatske, Zagrebačkog kaptola, Arhiva JAZU, te fotokopije dokumenata i Križanićevih rukopisa koje je ustupio Odbor JAZU za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića, odnosno prof. dr. Ivan Golub iz svoje fototeke (originali tih dokumenata i rukopisa čuvaju se u bibliotekama i arhivima SSSR-a, u arhivu Zbora za evangelizaciju naroda /Congregatio de propaganda fide/ u Rimu, Vatikanskom tajnom arhivu i arhivu Kongregacije za nauk vjere).

Građu za ovu izložbu izabrao je Kornetija Pejčinović, u izboru građe i obradi kataloga sudjelovali su Miroslav Kurelac i Vladimir Magić, a predgovor katalogu napisao je Miroslav Kurelac.

Nacionalna i sveučilišna biblioteka tiskala je za tu prigodu u koloru geografsku kartu »Tabula Russiae« iz djela Blaeu, W., Novus atlas, Amsterdam 1641.

Sudionici skupa s velikim su interesom razgledali ovu izuzetno interesantnu izložbu kojom je Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu dala značajan prilog znanstvenom skupu i obilježavanju 300. obljetnice smrti Jurja Križanića.

c) *Prezentacija I. knjige Sabranih djela Jurja Križanića*

U dane održavanja znanstvenog skupa izašla je iz tiska I. knjiga Sabranih djela Jurja Križanića »Objasn'enje vivodno o pismě Slověnskom«. Izdanje toga Križanićeva djela priredio je i predgovor napisao akademik Josip Hamm. Djelo sadrži i fotokopije čitava Križanićeva rukopisa u koloru, koji se danas čuva u Kalinjinu (Tverd) u SSSR-u. To reprezentativno izdanje predstavljeno je sudionicima skupa drugog dana zasjedanja, i podijeljeno je svim predavačima kao dar Jugoslavenske akademije.

Sudionici znanstvenog skupa primili su također na poklon i prva dva sveska iz serije »Radovi o životu i djelu Jurja Križanića«: sv. 1, I. Golub, Juraj Križanić, glazbeni teoretik 17. stoljeća; sv. 2, I. Golub, Slavenstvo Jurja Križanića.

d) *Izlet u rodni kraj J. Križanića*

Posljednjeg dana znanstvenog skupa (4. rujna) organiziran je za sudionike i goste posjet rodnom kraju Jurja Križanića. To je ostvareno u zajednici i uz materijalnu pomoć Skupštine općine Ozalj i Mjesne zajednice Ribnik. Stručno vodstvo bilo je povjereno akad. dr. Anđeli Horvat i prof. Brancku Lučiću, direktoru Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture. Sudionici su posjetili stari grad Dubovac, grad Ozalj (gdje je goste pozdravila predsjednica Skupštine općine Ozalj Ana Skradski), te Ribnik, Lipnik i Svetice. U Obrhu, rodnom mjestu Jurja Križanića, gdje je 1. IX. 1983. podignut spomenik Jurju Križaniću (brigom skupštine općine Ozalj), održana je kratka komemoracija i pročitan recital Ivana Goluba »Strasni život — pjesan u smrti Jurja Križanića«. Tom prilikom predsjednik Jugoslavenske akademije akademik Jakov Sirotković položio je vijenac na spomenik Jurju Križaniću.

Sudionici su također razgledati spomen-ploče koje su tih dana postavljene na crkve u Ozlju i Lipniku.

Znanstveni skup o Jurju Križaniću sufinancirali su Republička samoupravna interesna zajednica SRH u oblasti kulture i Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH.

II. Sastanak zajedničkog odbora Jugoslavenske akademije i Akademije znanosti SSSR-a za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića

Dva dana prije održavanja međunarodnoga znanstvenog skupa o Jurju Križaniću (30. i 31. kolovoza) održan je u palači Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti sastanak zajedničkog odbora JAZU i AN SSSR-a za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića. Sastanak je sazvan na osnovi protokola VII. zasjedanja stalnog potkomiteta za naučno-tehničku suradnju međuvladina jugoslavensko-sovjetskog komiteta za privrednu i naučno-tehničku suradnju iz 1981. godine. Prisustvovali su: u ime Akademije znanosti SSSR-a Vladimir Vladimirovič Zelenjin, a u ime Glavne arhivske uprave SSSR-a Marija Igorovna Avtokratova; u ime Jugoslavenske akademije Vladimir Stipetić, Marin Franičević, Josip Hamm, Ivan Golub, Ivo Supčić i Miroslav Kurelac.

Na sastanku su raspravljena brojna pitanja u vezi sa suradnjom na izdavanju kritičkog izdanja sabranih djela Jurja Križanića, te je zaključeno da će se zajednički pripremati na sovjetskoj i jugoslavenskoj strani dokumentacija o životu i djelu Jurja Križanića. Sovjetska će strana osigurati jugoslavenskoj sve mikrofilmove dokumenata koji govore o životu i djelu Jurja Križanića; jugoslavenska će pak strana osigurati sovjetskoj sve dokumente koji se nalaze u Zagrebu i drugim mjestima u kojima se čuva ostavština Jurja Križanića, a do kojih je JAZU u stanju doći.

Jugoslavenska je strana izrazila svoju namjeru da objavi cjelokupna djela Jurja Križanića, dok je sovjetska strana izrazila interes naročito za ona djela koja se tiču ruske stvarnosti XVII. stoljeća. Obje strane izrazile su želju da se prodube i prošire istraživanja za Križanićevom ostavštinom to više što ima indicija da bi se još jedan dio materijala mogao naći u sovjetskim i drugim arhivima, a koji je sada nepoznat.

U raspravi o toku radova na izdavanju sabranih djela J. Križanića jugoslavenski članovi odbora upoznali su sovjetsku stranu da upravo izlazi iz tiska (2. IX) kritičko izdanje Križanićeva djela »Objasnenje vivodno o pismě Slověnskom« (u redakciji akad. Josipa Hamma), a da se nalazi u tisku Križanićeva »Gramatika« (Gramatičko izkazanie ob ruskom jeziku), koje je priredio također akad. Josip Hamm.

Jugoslavenska akademija objavila je osim toga već dva sveska »Radovi o životu i djelu Jurja Križanića« (sv. I, I. Golub, Juraj Križanić, glazbeni teoretik 17. stoljeća; sv. II, I. Golub, Slavenstvo Jurja Križanića, Zagreb 1983). Jugoslavenska akademija računa da će biti u stanju tiskati prosječno jedan svezak sabranih djela svake godine.

Marija I. Avtokratova iznijela je problematiku u vezi s Križanićevim rukopisima koji se čuvaju u SSSR-u, posebno u arhivu CGADA (Centralni arhiv drevnih akata SSSR-a). Vodić će se računa sa sovjetske strane o rukopisima koji se nalaze u drugim arhivima i o kompletnoj razmjeni mikrofilmova s obje strane. Opsežno je izvijestila o rukopisu, dosad nepoznatom, »Historija rus-

skaja« Jurja Križanića koji predstavlja kompilaciju ruske povijesti pisane latinskim jezikom.

Zaključeno je da će obje strane dostaviti popis materijala o Križaniću što ga posjeduju (rukopisi, mikrofilmovi) i onoga čega nemaju, s ciljem da se prikupi kompletna dokumentacija o Križaniću i njegovim djelima na dva mjesta, u SSSR-u i Jugoslaviji. Zagreb bi preuzeo posebnu brigu za djela pisana latinskim jezikom (s obzirom na transkripciju rukopisa i znanstvene prijevode s komentarom).

Nastavit će se razmjena mikrofilmova cjelokupnog materijala, izmjena radnih iskustava, donošenje osnovnih principa izdavanja rukopisa, a koristit će se po mogućnosti zajednički određeni materijal (kolor-ploče za tisak i sl.) o Jurju Križaniću.

U vezi s konstituiranjem Odbora za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića i njegovim djelovanjem zaključeno je da jugoslavenska i sovjetska strana daju usporedo svaka svog predsjednika i tajnika odbora, pa je tako za predsjednika s jugoslavenske strane izabran akademik Vladimir Stipetić, a za tajnika Miroslav Kurelac, dok je sa sovjetske strane funkcija predsjednika povjerena Vladimiru V. Zelenjnu a funkcija tajnice Mariji I. Avtokratovoj.

S obzirom na brojnost zadataka, koje stoje pred zajedničkim odborom Akademije znanosti SSSR-a i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, zaključeno je da će se ubuduće sastanci odbora održavati svake godine, naizmjenice u SSSR-u i u Jugoslaviji.

O ovom sastanku sastavljen je poseban protokol koji su potpisale obje strane.

Prilog I
DJELA JURJA KRIZANICA
(Podaci o rukopisima)

1. ILLYRIA (=CARMINA ILLYRICA=)

Illyria. || Napis pohvalni || Golemomu, Preslavnomu, Preslavnomu caru ||
Hverdinandy || Tretomv, || PovelivJemu tolkovati Iegipatskae kamennae
stolpi. || Iaexe prebesjedi izuqi Mudrec || Atanàs Kirchar.

Maximo, Potentissimo, Gloriosissimo || Imperatori || Ferdinando III ||
Mandanti enarrari Obeliscos. || Epigramma Prosphonicvm.

Objavljeno u:

Athanasius Kircher, Oedipus Aegyptiacus, T. i, Romae 1652. (izišlo 1655.)

Athanasius Kircher, Triumphus Caesareus polyglottus, Romae, Typis Vi-
talis Mascardi, MDCLV.

Rukopis:

Napis pohvalni — Epigramma Laudatorium.

Rukopis. Autograf Jurja Križanića.

Arhiv Papinskog sveučilišta Gregorijane, Rim, Athanasius Kircher, Mis-
cellanea epistolarum, sv. III, a. br. 557 a.

2. ASSERTA MVSICALIA

Asserta || mvsicalia || nova prorsvs omnia || et a nullo antehac || prodita. ||

In Academico congressu propugnanda || A || Georgio Crisanio. || Romae
1656. ||

Requirentes modos musicos, et narrantes carmina || scripturarum.

Ecclesiastici 44. 5.

Apud Angelum Bernabòdal Verme. || Superiorum permissu.

3. BIBLIOTHECA SCHISMATICORVM VNIUERSA

Bibliotheca Schismaticorum || Vniuersa || Omnes Schismaticorum libros,
hactenus impres || sos, duobus tomis comprehendens. || Primum quidem, ||
A duodecim auctoribus, tribus linguis, || (Graece antiquae, Graece moderne,
et Moscovitice) || composita, et in pluribus codicibus impressa; || Nunc
autem || Latine verbatim reddita, (et) confutata, || A Georgio Crisanio. ||
Non erunt ultra duae gentes, nec dividuntur in duo regna; sed fiet ||
vnum ouile, et unus pastor. Ezech. et Ioan. || Veritate et caritate, 2. Ioan.
1. 3. || Romae 1566. (treba stajati: 1656)

Rukopis: Autograf Jurja Križanića. Archivum Sacrae congregationis pro
doctrina fidei, Citta del Vaticano, Signatura: Tabullarium Sancti Officii,
Stanza storica, UV-75.

Prijepis: Biblioteca Casanatense, Roma, Ms. 1597; prijepis ovog rukopisa:
Arhiv Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, Sig. III.
d. 206.

4. NOVVM INSTRVMENTVM

Novvm Instrumentum. || Ad cantus mira facilitate componendos. || Georgius Crisanius Croatus invenit. || Romae in Camposanto 1658, junij 8. || Romae, Typis Varesij. Superiorum permissu.

Primjerak u formi letka nalazi se uvezan uz Križanićevo djelo »Asserta musicalia« u Oesterreichische Nationalbibliothek, Wien, Musiksammlung Sign. S. A. 71. 29. Mus. S.

5. NOVA INVENTA MUSICA

Nova inventa musica — Tabulae nouae exhibentes musicam. Late augmentatam; Clare explicatam; Valde facilitatam.

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. Biblioteca nazionale centrale Vittorio Emanuele II, Roma, Sign. Ms. Musicale 167.

(Djelo bez naslova; naslov citiran na osnovi kataloga biblioteke)

6. PUTNO OPISANIE OT LEWOWA DO MOSKWI

Putno opisanie ot Léwowa do Móskwi. || Lj'ta 1659.

Rukopis: Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 159, d. 440.

7. BESIDA KO CZIRKASOM

Besida ko Czirkasom, wo osobi Czirkasa upisana. Usmotrenie o Newoliach, kotore mi. Kozaki mamu podnositi ot Liachow.

Rukopis: Autograf Jurja Križanića 1659.

USMOTRENIE O CARSKOM WELICZESTWU

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1659.

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 159, d. 440

8. OBJASN'ENJE VIVODNO O PISMĚ SLOVĚNSKOM

Objasnenje vivodno || o pismě Slověnskom. 1660—1661. (Moskva — Tobolsk)

Rukopis: Gosudarstvennyj arhiv Kaliminskoj Oblasti, Kalinin, Fond 1409, ed. hr. 1374.; 60 fol. (ćirilica)

9. DE ARTE BENE MORIENDI

De arte bene moriendi J. Bellarmini (Ob iskustve umert dostoino)

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1663. (Tobolsk)

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 381, d. 1780. ed. hr. 1780. fol. 1—113.

10. RAZGOWORI OB WLADATELYSTWU — POLITIKA I DRUGA POLITOLOŠKA DJELA — POLITIČKI SPISI

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1663—1664 (Tobolsk)

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 381, Ed. hr. 1799. str. 1—778.

— *Razgówori ob Władtelystwu (str. 1 — 283)*

(Naslovna strana ovog djela nije sačuvana. Fotografija naslova objavljena je u P. A. Bezsonov, *Katoličeskij svjaštenik Serb' (Horvat') Jurij Križanič ...*, »Pravoslavnoe obozrenie«, 1870, Moskva 1870, iza str. 701.)

— *Ostala djela (str. 284—778)*

(Križanićevo djelo iz ovog zbornika »De officio boni Regis Aphorismus« sačuvano je u fotokopijama. Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 184, Ed. hr. 1408)

Prijepis ovog kodeksa od S. A. Belokurova s bilješkama Sahmatova za planirano objavljivanje: Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 184 S. A. Belokurova, Ed. hr. 210, 1409.

— *Kazalo (sadržajno, predmetno, abecedno)*

Autograf Jurja Križanića (fotokopija, original propao) Arhiv Akademii nauka SSSR, Leningrad, Fond 134, opis 2, No. 274.

11. GRAMATIČNO IZKAZANIE OB RUSKOM JEZIKU

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1665. (Tobolsk)
(ćirilica)

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond. 381. ed. hr. 1798. (1—420. str.)

12. DE PROVIDENTIA DEI — O BOZIEM SMOTRĚNIU

I. varijanta:

De Providentia Dei: || siue || De causis Victoriarum, et Cladium. || Hoc est, || De Prospero, et de Infelici Statu Reipublicae. || Ob Bóziem SmotrĚniu: || ili, || Ob priczinah rátnogo Odolyénia: i ob supro— || tívniñ priczinah Zgublyénia, ili Nesczastia. || Sé iest, || Ob dobróm i ob zlóm stoiániu Narodnogo déla. ||

Rukopis. Autograf Jurja Križanića 1666—1667. (Tobolsk)

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond. 381. ed. hr. 1756, f. 1—195.

II. varijanta:

De Providentia Dei: || & || De causis Victoriarum & Cladium. || Hoc est || De prospero, et de Infelici || statu Reipublicae. || Bona et Mala, Vita et Mors, a Deo sunt. Ecclíci, 11, 14. || Ad Pijssimum ac Serenissimum Dominum, || Alexivm Alexii, || Totius Maioris, et Minoris, || et Albae Russiae Magnum || Principem.

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1666—1667. (Tobolsk)

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 381, ed. hr. 1757, f. 1—187.

13. OB SVETOM KREŠČENJU

Ob SvĚtom Kreššćenju

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1667. (1670—1673) (Tobolsk) (ćirilica)
Gosudarstvennyj istoričeskij muzej, Moskva.

14. TOLKOVANIE ISTORIČESKIH PROROČESTV'

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1674. (Tobolsk)
Gosudarstvennaja publična biblioteka imeni Saŭtykov-Šečdrina, Leningrad.

15. OBLIČENJE NA SOLOVEČSKUJU CELOBITNU

Obličenje na Solovečskuju Celobitnu

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1675. (Tobolsk) (ćirilica)
Gosudarstvennyj istoričeskij muzej, Moskva.

16. O PREVERSTVE BESEDA

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1675. (Tobolsk) (ćirilica)
Gosudarstvennaja biblioteka SSSR imeni V. I. Lenina; Rukopisnyj otdel,
Moskva.

17. SMERTNYJ RAZRED

Smertnyj razred

Rukopis. Autograf Jurja Križanića. 1675. (Tobolsk) (ćirilica)
Gosudarstvennaja biblioteka SSSR imeni V. I. Lenina, Rukopisnyj otdel,
Moskva, Fond 178. (No. 16), M 9415.

18. HISTORIA DE SIBIRIA

Historia de Sibiria II sive II Notitia Regnis Sibiriae et Littoris Oceani
Glacialis et Orientalis: idem de Calmucis Nomadibus et nonnullae narra-
tionum de Gemmariorum, metallicorum et alchimistarum fraudibus.

Rukopis 17. st. Prijepis s bilješkama Jurja Križanića. 1680. (Vaino)
Gosudarstvennaja publična biblioteka imeni Saŭtykov-Šečdrina, Leningrad.

19. ISTORIA ROSSIJSKAJA

(Latinički prijepis ruskih ljetopisa, latinski tekstovi Barotija, Kromera i
Petrea o Rusiji, traktati iz opće povijesti)

Rukopis. Autograf Jurja Križanića.

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 381, Ed.
hr. 1801 (302 fol.).

Izvod iz ovog zbornika, prijepis P. A. Bezsonova:

a) Tri truda ruskoga pisatelja XVII veka Jurija Križanića, 1860.
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, R 4478.

b) Lavov, Arhiv Akademii nauk Ukrainskoj RSR, Manuscripta Instituti
Osoliniani, III. 2163.

20. O KITAJSKOM TORGU

Djelo napisano 1675. (Tobolsk)
Izgubljeno.

PISMA, PREDSTAVKE, IZVJEŠTAJI JURJA KRIZANICA
(Izbor pisama autobiografskog i programskog sadržaja)

1. Pismo zagrebačkom biskupu Benediktu Vinkoviću o studiju teologije u Rimu u Grčkom kolegiju sv. Atanazija, učenju grčkog jezika, svom radu na »slavenskoj« gramatici, aritmetici, rječniku, glazbi, poslovicama, istočnom bogoslovlju i liturgiji.
Rim, 3. IV. 1641. (in Collegio Graeco*)
Arhiv Zagrebačkog kaptola, Arhiv Hrvatske, Zagreb, Acta Capituli antiqua, Fasc. 96. Nr. 12/35.
2. »Della Missione in Moscovia« — All' Ill-mo et Rev-mo Monsig-r il Sig-r Francesco Ingoli, Segretario della S. Congregazione de propaganda fide. Predstavka (»Nota«) tajniku Kongregacije za širenje vjere Franji Ingoliju, Rim 1641.
Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali riferite, vol. 338, ff. 533—542 v.
3. Pismo tajniku Kongregacije za širenje vjere Franji Ingoliju u kojemu moli dozvolu za rad u rimskim knjižnicama i navodi koje knjige želi proučavati.
Rim 1641—1642.
Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali, vol. 402, fol. 288.
4. Pismo zagrebačkom biskupu Benediktu Vinkoviću kojim zahvaljuje na dodijeljenoj mu časti kanonika Zagrebačkog kaptola. Krizanić izvještava o učenju grčkog i ruskog, nastojanju da dobije dozvolu za služenje liturgije na istočnom obredu i o svom radu na kontroverzijama.
Rim, 1. II. 1642. (in Collegio Graecorum*)
Arhiv Zagrebačkog kaptola, Arhiv Hrvatske, Zagreb, Acta Capituli antiqua, Fasc. 96, Nr. 12/41.
5. Pismo tajniku Kongregacije za širenje vjere Franji Ingoliju kojim ga izvještava o svom boravku u Zagrebu, o smrti biskupa B. Vinkovića i o službama koje je otklonio čekajući da preuzme odgovarajuću službu u okviru svoje misije.
Ljubljana, 10. XII. 1642.
Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali Gen. 87.
6. Pismo tajniku Kongregacije za širenje vjere Franji Ingoliju kojima moli da ga pozovu u Rim da radi u Kongregaciji. Piše o službi koju vrši u Varaždinu i nakani da pođe u Poljsku i Veneciju.
Varaždin, 7. i 12. VII. 1645.
Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali Gen.
7. Pismo tajniku Kongregacije za širenje vjere Franji Ingoliju o pripremanju za put biskupu Holmskom i dotadašnjem radu na sumi kontroverzija.
Varaždin, 28. II. 1646.

Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali, No. 92.

8. Pismo Rafaelu Levakoviću u Rim o prvoj misiji u Moskvi 1646—1647. Autobiografski spis u kojem izlaže svoje nakanе («Intentio Moscovitica»). Smolensk (blizu samostana Cereja, na imanju plemića Stjepana Galynskoga), 9. IV. 1647.
Archivum Sacrae Congregationis pro evangelizatione gentium seu de propaganda fide. Scritture originali riferite, vol. 338, fol. 543—560 v.
9. Narratio de hodierno statu schismatis in Moscovia, facta anno 1647. Izvještaj tajniku Kongregacije za širenje vjere Franji Ingoliju 1647. g. Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali riferite, vol. 338, ff. 567—567 v.)
10. Izvještaj tajniku Kongregacije za širenje vjere Dioniziju Massariju o boravku u Moskvi i nakani da dođe u Rim i piše knjigu kontroverzija za pravoslavne poput Bellarminove za protestante i o planu da pođe u Carigrad s austrijskim poslanstvom.
Beč, 8. III. 1650.
Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. IV Polonia, Russia, Dania, Svezia e Norvegia, vol. 339, fol. 136.
11. Pismo prefektu Kongregacije za širenje vjere (kard. Antunu Barberiniju) o misiji u Moskvi i pisanju sume kontroverzija.
Beč, 7. V. 1650.
Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali riferite.
12. Predstavka sv. Roti u korist prava Slovenaca na članstvo u Zboru i Kapitolu sv. Jeronima u Rimu. Odgovor na tvrdnje Jeronima Paštrića.
Rim, 15. V. 1654.
Arhiv Hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu, Prijepis u knjizi »Informationi«, fol. 255—256.
(Naslov na omotu: Rpd. Priolo. Romana Canonatus pro pauperibus peregrinis et 7 confratribus Nationis Illyricae. contra D. Hieronymum Pastritium, asserto nomine Congregationis Illyricae. — Replica, 15 Maii 1654.)
13. Predstavka caru Alekseju Mihajloviču u kojoj se preporučuje za službu historiografa, knjižničara, prevodioca Biblije, sastavljača slavenske gramatike i leksikona na carskom dvoru.
Moskva, 27. IX. 1659.
Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 79, op. I, 1659, d. 18; Fond 159, d. 440.
14. Litterae pro liberatione.
Molba caru Alekseju Mihajloviču za oslobođenje iz sibirskog progonstva. Tobolsk, oko 1675.

Rukopisi:

a) »Litterae (!) pro liberatione«. Autograf J. Križanića. — Prag, Češki muzej (pohranio P. A. Bezsonov). Faksimil prvih šest redaka ovog rukopisa: P. A. Bezsonov, Jurij Križanić, revnatelj' vozsoedinenija cerkvej i vsego Slavjanstva v' XVII vjeka, Pravoslavnoje obozrenje, Moskva, 1870, novembar, prilog poslije str. 702.

b) »Litterae pro liberatione«. Prijepis P. A. Bezsonova i prijevod na ruski jezik v. P. A. Bezsonov, Tri truda ruskago pisatelja XVII vjeka Jurija Križanića, 1860. g., Zagreb, Nacionalna i sveučilišna biblioteka R 4478, fol. 76—78.

15. Pismo caru Fjodoru Aleksejeviču (Privetstvie carju Fjodoru Aleksejeviču) kojim Križanić čestita krunjenje (18. VI. 1676), nudi svoje znanstvene i književne usluge, a za uzvrat moli dopuštenje da može slobodno otići iz Rusije.

Moskva 1676.

Biblioteka Akademii nauk SSSR, Lenjingrad.

16. Pismo caru Fjodoru Aleksejeviču u kojem Križanić nabraja službe koje je vršio od dolaska u Rusiju 1659. i moli da mu se dopusti odlazak iz Rusije.

Moskva, 9. X. 1676.

Central'nyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov, Moskva, Fond 159, d. 440.

(Faksimil dviju stranica autografa J. Križanića v. S. A. Belokurov, Jurij Križanić v' Rossii, Moskva 1902, str. 259—260.)

17. Pismo tajniku Kongregacije za širenje vjere u kojem Križanić opisuje svoj boravak u Vilnu od dolaska 1678. do 1682, izlaže svoje nakane, teškoće, radove i želju da dođe u Rim.

Vilno, 10. III. 1682.

Archivum Sacrae Congregationis pro gentium evangelizatione seu de propaganda fide. Scritture originali riferite nelle congregazioni generali de 13 Aprile, 5 di Maggio, 15 Giugno, e 20 Luglio 1682. Vol. 484. Cong. die 5 Maii 1682. No. 28.

Napomena:

Za opis djela Jurja Križanića i njegove korespondencije upotrebljeni su materijali iz fototeke i mikrofilmoteke Odbora JAZU za izdavanje sabranih djela Jurja Križanića i bibliografije koje su navedene u prilogu (posebni radovi: P. A. Bezsonova, I. Kukuljevića, E. Fermeđžina, S. A. Belokurova, V. Jagića, V. V. Zelenjina, V. L. Goldberga, J. Hamma, I. Goluba).

Prilog II

BIBLIOGRAFIJE O ŽIVOTU I DJELU JURJA KRIŽANIĆA

- Gojđberg, A(leksandr) Lj(vovič)**, Bibliografija o Jurju Križaniću (dopunili J. Šidak i I. Gođub).
Historijski zbornik, god. XXI—XXII, 1968/1969, Zagreb 1971, str. 515—528.
(Bibliografski podaci do 1972. g.)
- Gojđberg, A(leksandr) Lj(vovič)**, Bibliografija o Jurju Križaniću (dopunili J. Šidak i I. Gođub).
Život i djelo Jurja Križanića — Zbornik radova, »Biblioteka Politička misao«, svezak 7, Zagreb 1974, str. 259—289.
(Bibliografski podaci do 1973. g.)
- Gojđberg, A(leksandr) Lj(vovič) — Gođub I(van)**, Bibliography, u: Juraj Križanić (1618—1683) Russophile and Ecumenic Visionary, A Symposium edited by Thomas Eekman and Ante Kadić; Mouton, The Hague, Paris 1976.
(Slavistic Printings and Reprintings edited by C. H. Schooneveled, Indiana University, 292 / , str. 329—352.
(Bibliografski podaci do 1972. g.)
- Gođub, Ivan**, Bibliografija o Jurju Križaniću od 1974—1979.
Historijski zbornik, god. XXXI—XXXII, 1978—1979, Zagreb 1980, str. 325—329.
- Pejčinović, Kornelija**, Život i djelo Jurja Križanića,
Knjižno blago Nacionalne i sveučilišne biblioteke,
Katalog 5 (U izboru građe i obradi kataloga sudjelovati: Miroslav Kurelac i Vladimir Magić). Predgovor napisao Miroslav Kurelac. Zagreb 1983, 72—105.
(Bibliografski podaci do 1983. g.)

BIBLIOTHECA SCHISMATICORVM
VNIVERSA.

Omnes Schismaticorum libros, hactenus impres-
sos, duobus tomis comprehendens.

Primum quidem.

A duodecim auctoribus, tribus linguis,
(Graece antiquae, Graece moderna, et Moscovitica)
composita, et in pluribus codi-
cibus impressa;

Nunc autem.

Latine verbatim reddita, et confutata,

A Georgio Crisano

TOMI PRIORIS

PARS PRIOR.

Non erunt ultra duae gentes, nec diuisentur in
duo regna; sed fiet unum ovile, et unus
pastor. *Ezech. 47. 22, et Ioann. 10. 16.*

Veritate et caritate. 2. Ioan. 23.

Romae, 1656.

4 а

Обясньеніе **В**водно

О писмѣ Словѣнскомъ

Оглавленіе отъ имени сего списка .

Учрежденіе С, да сѣмъ бѣ, крѣпко чинено тѣмъ, что въ
самъ въ Словѣнскомъ языкѣ такъ пишется въ рѣш
сѣхъ, и только въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, гдѣ по старинѣ
пишется иначе. О о томъ, и о многіхъ другихъ, ко
гдаже пишется приставочныхъ словъ, прилагатель
ствъ и причинъ родовъ, въ сѣмъ написаніи
суть списки.

Предговоръ.

Нѣкогда языкъ истощае языки дѣла, и тѣмъ же
и сама пишется, созиранъ Словѣнско писмо и со
зиранъ, кѣмъ поше Словѣнскога тѣмъ и созиранъ
своиства прилагатель. Латинско поэто поше Сл
овѣнскога. О иже Словѣнско писмо и языкъ
сѣмъ живитъ до своихъ плетеницъ, и поше тѣмъ
изражана. I выключитъ истощае языкъ

De Causis
Victoriarum, & Cladium
Introductio

(Causa Victoriarum
revertitur)

Quotiescunque aliquis exercitus obtinet aliquam victricem
homines alios nana indica cause, multiplicans causas digne,
cur id accidit. Dico nimirum: Causam Victoriarum fuisse, vel
Structuram audaciam, vel Multitudinem militum: vel bonam
Armaturam modum: vel bonam Disciplinam: vel Ducis prud-
entiam, peritiam in rebus militariis: vel Regis facile poli-
citatem: vel Causa iustitiam, mo quid reperit pro iusta causa
arma unumque. Pro contra autem partem causa
alibi dicitur luna, vel Uitator ignauiam, vel Paccatam
militum: vel malam Disciplinam: vel malam Armaturam: vel
Ducis imprudenciam atq; Impetiam: vel cunctam Infortitatem:
vel Causa Iniustitiam.

(Causa Falsa
Falsi Puncti, etc.)

Aliqui autem generaliter omnium Victoriarum et Cladium causas
putant esse quoddam Fatum: vel Placetat: vel Fortunam,
reus quod a paginis confitem Deum, sine uenis Causis Im-
prudens. putant esse aliquos in causis Victoriarum. Uide hinc signis
equitis impugnator, propter Ingratias locorum, aut propter
Ingratiam propinquam hostis, aut per Proditionem, aut per
Temperatem caeli, aut per Inuidias, aut per alios horum modi in-
ueniendi causis: ip diant, id factum esse per Fortunam o quam
omne id quod supra in Indicium expresit.

INTRODUCTIO.
In omne Causarum
obligatur: et
quam eam sint
Causa.

(Insuperbia est
Causa causarum)

Salvator ac Dominus noster Iesus Christus aliquando interrogavit suos
discipulos, quem dicunt homines esse filium hominis? Respon-
derunt ei: Alij Iohannem Baptistam: alij Eliam: alij Ieremiam:
aut unum ex prophetis. Tunc Dominus: Vos autem quem me

Sl. 4. J. Križanić, De Providentia Dei — O Božijem smotreniu.
(Tobolsk 1666—1667) Autograf. — Centralnyj gosudarstvennyj arhiv drevnih aktov.
Moskva. (fol. 8)

Reverend^{me} Do^{mo} Pater ac Patr^{me} Gratios^{me}

47

Non alienum a meo more esse, sed iam etiam meę obedientię m-
cumbrare quarebar, efficere, ut minimę lateret Vra^{me} H^{me}nd^{me} Inno^{me},
qualiter, ac quom ad finem ex Collegio Roman^o, me sua licentia ad
Collegi^o Gręcam transtulerim; quo mihi primo nudus tertius potuit
ingressus, post summas difficultates, quas mihi opposuerat, quod exiret
quędam Bulla, prohibens ullam admitti, nisi esset de Natione Gallica, quan-
tumvis ego non ut alimus sed ut Caruch^o etiam aliam postularem.
 tandem itaq, post quadam intermissionē morę, quas Romę traxi, una
areatus non intrissem in Ita^{liam} Aliquid ubi studium Theologicę prosequor,
cui etiam licentia deditur operam ad Gręcam res, inquam, Antonomiasq,
Schematicas, suavis tantum bonis membra. Sim eam a principio Gręcę
literę, forme meliorem mihi sperare contigit: unde iuvante Deo, ipsa
quę, dicitur, parē me non egre ostendit. Ad Ita^{liam} itaq, tentan-
dum, ita me a principio movit ratio, ut omnia Gręcorum res, ad qua
se nostri Valachi semper referunt, in, pro, fute, certius persequarom;
atq, ita Sacrosanctę in rebus, ad exequenda mandata, sicuti Vra^{me} H^{me}nd^{me}
D^{no}, ad Dei fratres patrię nostrę, comudum, mea exili opera, uti
vellet: cum unus rei, unice, semper sum cupidus. Quapropter
omnia, proq, reliqua, mea studia, ea semper iuvem collabunt, ut
communi patrię bono esse possent: lingua quippe Germanicę atq,
Italicę, in an, pere, studui, ut in utraq, tam, scribendo, tam

Sl. 7, 8, 9. Pismo J. Križanića zagrebačkom biskupu Benediktu Vinkoviću.
Rim, 3. IV 1641. Autograf. — Arhiv zagrebačkog kaptola: »Acta Capituli Antiqua«,
96, br. 12. Zagreb.

MIROSLAV KURELAC

THE 300th ANNIVERSARY OF JURAJ KRIZANIC'S DEATH (1683—1983)

Summary

The author provides in this paper a short biography of the great Croatian scientist and thinker, Juraj Krizanić (Obřh 1618 — Kahlenberg near Vienna 1683) and a review of the international symposium held in Zagreb, September 1—4, 1983 on the occasion of the 300th anniversary of Juraj Krizanić's death.

The symposium was sponsored by the Yugoslav Academy of Sciences and Arts, Zagreb. A great number of scholars from Yugoslavia and abroad took part in it. Over 60 papers and communications concerning various aspects of Krizanić's work (history, economics, political economy, philology, theology, theory of music, etc.) were submitted.

In the article the author presents as well the special activity of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts in preparing for publication the collected works of Juraj Krizanić, works on the life and the work of Juraj Krizanić and a collection of all available documentation. This is all being prepared by special Committee of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts formed for this purpose.

The paper also contains information on Krizanić's manuscripts, important letters, reports and an index of more recent bibliographies on Juraj Krizanić.